

Pagrindinė informacija

2022 m. Europos supratimo apie antibiotikus diena

Naujausi duomenys ir dabartinė situacija

- Remiantis Europos ligų prevencijos ir kontrolės centro (ECDC) vertinimu, kasmet įvairiose Europos Sąjungos šalyse, Islandijoje ir Norvegijoje nuo antibiotikams atsparių infekcijų miršta daugiau kaip 35 000 žmonių; pastaruosius kelerius metus šis įvertis didėjo. Antibiotikams atsparių infekcijų poveikis sveikatos priežiūros sektoriui panašus į gripo, tuberkuliozės ir ŽIV (AIDS) kartu sukeliama poveikį.
- Apskritai, 2016–2020 m. ES ir (arba) EEE šalyse beveik visų bakterijų ir antibiotikų, kuriems jos atsparios, derinių atveju buvo stebimos spartaus infekcijų ir su jomis siejamų mirties atvejų skaičiaus didėjimo tendencijos, nors 2019–2020 m. – pirmaisiais COVID-19 pandemijos metais – šie skaičiai šiek tiek sumažėjo.
- Daugiau kaip 70 proc. poveikio, kurį sveikatos priežiūros sektorius patiria dėl antibiotikams atsparių infekcijų, tiesiogiai lemia su sveikatos priežiūra susijusios infekcijos. Šį poveikį galima sumažinti laikantis atitinkamų infekcijų prevencijos ir kontrolės priemonių, taip pat vykdant antibiotikų skyrimo ir vartojimo priežiūrą sveikatos priežiūros įstaigose.
- Daugiausiai injekcijos atvejų sukėlė trečios kartos cefalosporinams atspari bakterija *Escherichia coli*, antra vieta pagal infekcijos atvejų skaičių teko meticilinui atspariam *Staphylococcus aureus* (MRSA), trečia – trečios kartos cefalosporinams atspari *Klebsiella pneumoniae*.
- Didžiausią poveikį sveikatos sektoriui daro atsparumas tiems antibiotikams, kurie skiriami kaip paskutinės eilės vaistai nuo bakterinių infekcijų, pvz., karbapenemams. Mirties nuo karbapenemams atsparių bakterijų sukeltos infekcijos atvejų skaičius padidėjo 2016–2020 m. 2016–2020 m. mirties atvejų, siejamų su karbapenemams atspariomis *Klebsiella pneumoniae* ir acinetobakterijomis, kurios yra dažna su sveikatos priežiūra susijusių infekcijų priežastis, skaičius padidėjo maždaug 50 proc.
- 2016–2020 m. acinetobakterijų sukeltos infekcijos atvejų skaičius ir jų atsparumo antimikrobinėms medžiagoms (AAM) atvejų procentinė dalis labiausiai išaugo tose šalyse, kuriose dar iki 2020 m. buvo nustatyta didelė acinetobakterijų AAM atvejų procentinė dalis.
- Sveikatos priežiūros srityje acinetobakterijos sukelia ypač daug sunkumų, nes sveikatos priežiūros įstaigų aplinkoje ši bakterija gali ilgą laiką išlikti gyvybinga, o jai išplitus toje aplinkoje, ją labai sunku išnaikinti.
- 2018 m. Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija (EBPO) apskaičiavo, kad kasmet antibiotikams atsparių bakterijų sukeltos infekcijos ES/EEE šalių sveikatos priežiūros sistemoms atsieina 1,1 mlrd. eurų.

- Nustatytas aiškus ryšys tarp antibiotikų vartojimo dažnumo tam tikroje (pvz., pirminės sveikatos priežiūros įstaigų pacientų) populiacijoje ir atitinkamo infekcijas toje pačioje populiacijoje sukėlusių bakterijų atsparumo antimikrobinėms medžiagoms lygio. Kitaip tariant, kuo daugiau antibiotikų suvartojama tam tikroje šalyje, tuo toje šalyje didesnė atsparumo antimikrobinėms medžiagoms atvejų procentinė dalis.
- Be to, infekcijų prevencijos ir kontrolės priemonių įgyvendinimas ir laikymasis siejamas su atsparumo antimikrobinėms medžiagoms lygio mažėjimu, ypač ligoninėse ir kitose sveikatos priežiūros įstaigose. Tai rodo, kad kuo daugiau dėmesio skiriama infekcijų prevencijai ir kontrolei šalyje, tuo mažesnė joje nustatomų atsparumo antimikrobinėms medžiagoms atvejų dalis.
- 2012–2021 m. ES ir (arba) EEE šalyse statistiškai reikšmingai sumažėjo antibiotikų vartojimo mastas tiek bendruomenėje (pirminės sveikatos priežiūros įstaigose), tiek ligoninėse. Statistiškai reikšmingo didėjimo tendencijos buvo nustatytos tik vienoje šalyje (Bulgarijoje).
- Gali būti, kad su COVID-19 pandemija susiję veiksniai (pvz., ligų plitimo ypatumų pokyčiai, pasikeitęs gyventojų elgesys, susijęs su kreipimusi pagalbos į sveikatos priežiūros įstaigas, ir receptų išrašymo praktikos pokyčiai, taip pat mažesnis su COVID-19 nesusijusių kvėpavimo takų infekcijų atvejų skaičius, siejamas su nemedikamentinių intervencinių priemonių naudojimu) turėjo įtakos antibiotikų vartojimui ES ir (arba) EEE šalyse nuo 2020 m. Vis dėlto, 2020–2021 m. bendruomenėje vartojamų plataus veikimo spektro antibiotikų ir siauro veikimo spektro antibiotikų santykis didėjo sparčiau.
- Nors 2020–2021 m. ES ir (arba) EEE šalių ligoninių sektoriuje suvartojamų antibiotikų kiekio vidurkis sumažėjo kaip niekad anksčiau, plataus veikimo spektro ir paskutinės eilės antibiotikų vartojimo mastas labai išaugo.
- Atsparumas antimikrobinėms medžiagoms (AAM) tebėra rimtas iššūkis ES ir (arba) EEE šalyse, todėl turime toliau stengtis, kad dar labiau sumažėtų atvejų, kai antibiotikai vartojami be reikalo, ir gerėtų infekcijų prevencija bei kontrolė, kad gerokai sumažėtų nebūtino antibiotikų vartojimo mastas.
- Kelių bakterijų rūšių ir antimikrobinų medžiagų grupių derinių atveju šalys labai skyrėsi viena nuo kitos pagal AAM atvejų procentinius dydžius, neretai šiuo atžvilgiu stebint mažėjimo iš šiaurės į pietus ir iš vakarų į rytus tendencijas. Apskritai mažiausi AAM atvejų procentiniai dydžiai nustatyti šiaurės Europos šalyse, o didžiausi – pietų ir rytų Europos šalyse.
- Nors dabar visuomenė yra geriau informuota apie tai, kad atsparumas antimikrobinėms medžiagoms kelia grėsmę visuomenės sveikatai, taip pat yra parengtos įrodymais pagrįstos rekomendacijos dėl infekcijų prevencijos ir kontrolės, antimikrobinų medžiagų vartojimo ir skyrimo priežiūros ir pakankamų mikrobiologinių tyrimų pajėgumų užtikrinimo, visuomenės sveikatos srityje vis dar imamas nepakankamai priemonių šiai problemai spręsti. Būtina skubiai imtis griežtesnių intervencinių priemonių ir veiksmų kovojant su atsparumu antimikrobinėms medžiagoms – tai turėtų didelį teigiamą poveikį gyventojų sveikatai ir būsimoms sveikatos priežiūros sektoriaus išlaidoms ES ir (arba) EEE šalyse.